

1986

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ

2016 YILI İLK 3 AY

DOĞU VE GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ

İNSAN HAKLARI İHLALLERİ RAPORU

1986

15 NİSAN 2016
İHD DİYARBAKIR ŞUBESİ

DEĞERLENDİRME

İnsan Hakları Derneği Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi 2016 Yılı İlk 3 ay İnsan Hakları İhlalleri Raporunu açıklamak üzere bir aradayız.

Demokratik çözüm ve toplumsal barış umutlarının, silahlı çatışmalarla alaşağı edildiği bir dönemden geçiyoruz. Bildiğiniz gibi son 9 aydır bölgemizde, şiddetli çatışmalar kesintisiz bir şekilde devam ediyor. Asker, polis, örgüt militanı ve siviller, maalesef yaşamını yitiriyor. Hayatımızdan varlığını hiç eksiltmeyen insan hakları ihlalleri, çatışmalı ortamdan kaynaklı yaşamın her alanında, yaygın ve sistematik bir halde ve çarpıcı biçimde artış göstererek sürüyor.

Ayrıca çatışmalı ortamın etkilerine bağlı olarak toplumsal yaşamın her alanında, iktidar politikalarından kaynaklı hissedilir baskıdan da söz etmek mümkün. Birazdan istatistik bilgilerini sizlerle paylaşacağımız ihlaller arasında öne çıkan önemli bir başlık, haksız gözaltı ve tutuklamalardır. 2016 yılının ilk 3 ayında bölgede, ‘ihbar’ bahanesiyle gecenin bir yarısı gerçekleştirilen ev baskınlarında veya sokakta ‘makul şüphe’ gerekçesiyle gözaltına alınan ve ardından tutuklanan yurttaşların sayısında artış görülmektedir. Çoğunluğu ‘örgüt üyeliği’ suçlamasıyla gerçekleştirilen gözaltı veya tutuklanmaların, kişi güvenliği ve özgürlüğünün açık bir ihlali olduğunu, çatışmaya dayalı siyasal iktidar politikalarından bağımsız olmadığını ve bütününe bakıldığında bir siyasi operasyon niteliği taşıdığını belirtmek istiyoruz. Tutuklananların siyasi parti yönetici ve üyeleri olmaları, ayrıca haklarında soruşturmaların, davaların açılması, hapis cezalarının verilmesi, yerel siyasetçilerin görevden uzaklaştırılması ve yine parlamentoda bulunan milletvekillerine yönelik dokunulmazlık tartışmalarının söz konusu olduğu bir ortamda, tüm bu uygulamaların demokratik siyaset kanallarını tıkamayı hedeflediğini ifade etmek istiyoruz. Bu da toplumsal barışın önünde duran bir tehlike olarak, biz insan hakları savunucularını ciddi anlamda kaygılandırmaktadır.

Çatışmasızlığın oluşmasına dair ortaya konulan çözüm iradesinin, yürütülen müzakerelerin ve oluşan çatışmasızlık halinin yaşandığı 2013-2014 yıllarında, tek bir insanı yitirmemişken, bu son 9 ayda karşılaştığımız korkunç bilanço, ihtiyaç duyduğumuz tek şeyin ‘Barış’ olduğunu bizlere bir kez daha göstermiştir.

Biz insan hakları savunucuları için esas olan, başta yaşam hakkı olmak üzere temel hak ve özgürlüklerin, toplumsal adalet duygusu ile güvenceye alınmasıdır. Sorunların tek çözüm yöntemi diyalogtur, müzakeredir diyoruz. Bu nedenle çatışmalı taraflar acil olarak, müzakere koşullarının sağlanması amacıyla çatışmasızlığa geri dönmelidir. Bunun için sorumluluk bilinciyle hareket etmeli ve duyarlılık göstermelidirler.

Devlet ve siyasal iktidar, çatışmaların derinleşmesini sağlayan askeri operasyonlara bir an önce son vermeli ve çözüm müzakereleri yeniden başlatılmalıdır. PKK Lideri Sayın Abdullah Öcalan üzerinde geliştirilen ağırlaştırılmış tecrit uygulamaları sona erdirilerek, toplumsal barışın yeniden zemin bulmasına katkı sunacak çabalarından yararlanılmalı ve sürecin önemli bir aktörü olması sebebiyle kendisine çalışabileceği koşullar oluşturulmalıdır. Yine PKK’de, silahlı muhalefetini bir an önce askıya almalı ve siyasi diyalog kanallarını ivedi olarak açmalıdır.

Bölgemizde insan hakları ihlalleri, maalesef 2016 yılının ilk üç ayında yaşanan çatışmalı ortam ile birlikte adeta tavan yapmıştır. Sivil yargısız infazlar, işkence ve kötü muamele,

toplama ve gösteri hakkına yönelik müdahaleler, askeri operasyonlar nedeniyle meydana gelen ihlaller, düşünce ve ifade özgürlüğü, basın özgürlüğü, konut dokunulmazlığı, kadına ve çocuklara yönelik şiddet, ekonomik ve sosyal haklardaki kayıplar gibi pek çok değişik ve kategorik konularda açığa çıkmıştır.

2016 yılının ilk üç ayında meydana gelen silahlı çatışma ortamında bölgemizde, 97 güvenlik görevlisi yaşamını yitirmiş ve 236 güvenlik görevlisi de yaralanmıştır. 126 örgüt militanı yaşamını yitirirken, 3 örgüt militanı ise yaralanmıştır. Operasyon sırasında yaşanan çatışmaların ortasında kalan 15 sivil yurttaş yaşamını yitirirken, 15 yurttaş da yaralanmıştır. 3 kişi PKK militanları tarafından alıkonulurken, örgütün güvenlik birimlerine yönelik gerçekleştirdiği bombalı saldırılar sırasında ise, 5 sivil yurttaş yaşamını yitirmiş, 44 sivil yurttaş ise yaralanmıştır.

2016 yılının ilk üç ayında bölgemizde, sivil yargısız infazlar, toplama ve gösteri hakkına yönelik müdahaleler, işkence-kötü muamele gibi ihlallerde hızından hiçbir şeye kaybetmeden ve artış göstererek devam etti. Bölgemizde, çoğunluğu sokağa çıkma yasakları süresi içerisinde olmak üzere 279 kişi, güvenlik güçleri tarafından açılan ateş sonucu yaşamını yitirmiş, 91 kişi ise yaralanmıştır. Güvenlik güçleri tarafından 53 toplumsal gösteriye müdahalede bulunulmuş ve gerçekleşen orantısız müdahalelerde, en az 28 yurttaş çeşitli şekillerde yaralanmıştır. 1105 ev ve işyerinin baskına maruz kaldığı 2016 yılının ilk üç ayında, 95'i çocuk 2 bin 274 kişi gözaltına alınmıştır. 30'u çocuk 547 kişi ise tutuklanmıştır. Gözaltında ve gözaltı yerleri dışında cinsel saldırıya varan insanlık dışı muameleler gerçekleştirilmiş, insanlık onuru hiçe sayılmıştır. Gözaltında 82 yurttaş işkenceye maruz kalırken, 59 yurttaş da ev baskınları ve sokak ortasında güvenlik güçlerinin şiddeti ile karşı karşıya kalmıştır.

Raporumuzda, hapishanelerde ihlallerin belirgin olarak yaşandığı görülecektir. Cezaevlerinde idari uygulamalar neticesinde artış gösteren başta sürgünler ve işkence olmak üzere, pek çok konuda ihlaller meydana gelmektedir. Özellikle de Diyarbakır D Tipi Cezaevinde 6 PKK'linin firar etmesi ardından, cezaevinde olağanüstü hal koşulları uygulanmış, mahpuslar temel haklarından mahrum bırakılarak çeşitli baskılara maruz kalmıştır. Benzer uygulamaların bölge cezaevlerinde de yaşandığı görülürken, 2016 yılının ilk üç ayında bölgede bulunan cezaevlerinde hiçbir gerekçe gösterilmeden 247 mahpus, ailelerinden uzak illerde bulunan cezaevlerine sürgün edilmişlerdir. Çoğu sürgünler sırasında olmak üzere, cezaevlerinde en az 55 mahpus işkenceye ve kötü muameleye maruz kaldı. Özellikle sağlık hakkı ihlallerinin hala devam ettiğini, 300'ü ağır olmak üzere 756 hasta mahpusun cezaevlerinde adeta kaderine terk edilmiş durumda olduğunu ifade etmek istiyoruz. Tecrit-izolasyon, haberleşme-iletişim hakları, işkence ve kötü muamele yine hızından hiçbir şey kaybetmeden devam eden ihlaller arasındadır.

Kadına ve çocuklara yönelik şiddet artış göstererek, 2016 yılının ilk üç ayında bölgemizde yine korkunç verilerle devam ediyor. Aile içi ve toplumsal alanda gerçekleşen erkek şiddeti sonucu ve intihara sürüklenerek, kadınlar yine katledildi. Aile içi şiddet sonucu ve toplumsal alanda 17 kadın katledilirken, 3 kadında intihar etti. Yine aile içi şiddet sonucu ve toplumsal alanda 4 çocuk katledilirken, 2 çocuk yaralanmış, 4 çocuk intihar etmiş, 2 çocuk ta cinsel istismara maruz kalmıştır. 2016 yılının ilk üç ayında devam eden sokağa çıkma yasağı uygulamalarında da kadın ve çocukların, güvenlik güçlerinin müdahalesi sonucu ve hedef gözetilecek şekilde vurularak katledildikleri görülmüştür.

Siyasal iktidarın siyasi eleştiri adı altından basın organlarını ve mensuplarını hedef haline getirdiği bir süreci yaşıyoruz. 2016 yılının ilk üç ayında bölgede, basına yönelik gözaltı ve tutuklama, soruşturma ve dava açma, işten çıkarma, haber sitelerine erişimi engelleme, işkence ve kötü muamele, haber takibini zorlaştırma gibi uygulamalarıyla basın özgürlüğü üzerinde korkunç bir sansürün ve baskının oluştuğunu ifade etmek istiyoruz. Şu an Türkiye genelinde 30’u aşkın tutuklu gazeteci bulunurken, bu baskıya en çok maruz kalan yayın organı ise hiç şüphesiz Dicle Haber Ajansıdır (DİHA). Onlarca muhabirinin gözaltına alındığı ajansın, sadece 2016 yılının 4 ayında 7 muhabiri “Örgüt üyeliği” suçlamalarıyla tutuklandı. Aynı şekilde düşünce, ifade ve örgütlenme özgürlüğüne yönelik ihlallerde hızından hiçbir şey kaybetmedi. 2015 yılında bölgemizde, aralarında üniversite öğrencileri ve politikacılarından bulunduğu 581 kişiye politik nedenlerle soruşturma ve davalar açılmış, yine açılan soruşturma ve davalarda 58 kişiye çeşitli ve haksız cezalar verilmiştir. Ekonomik ve sosyal haklara yönelik ihlallerde ise, 871 kişi işten çıkarılmış, 476 kişiye ise idari soruşturmalar açılmış, 13 kişi sürgün edilmiştir.

Ülkemizde yaşam hakkı ihlalleri ile dolu bu tablonun artık değişmesi gerektiğine inanıyoruz. Çünkü raporumuzda yer alan ihlaller, önlenebilir ihlallerdir. Bu temelde, bu çatışmalı ortamın bir an önce son bulmasını, kalıcı bir çatışmasızlık halinin ve çözüm sürecinin yeniden taraflarca müzakere edilmesi umuyoruz. İnsan hakları ihlallerinin son bulduğu, özgürlüklerle dolu onurlu bir yaşam temenni ediyoruz.

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ **DİYARBAKIR ŞUBESİ**

1986

2016 YILI İLK 3 AY İNSAN HAKLARI İHLALLERİ BİLANÇOSU

	ÖLÜ	YARALI
YARGISIZ İNFAZ (Keyfi Öldürme, Silah Kullanma Yetkisinin İhlali ve Dur İhtarına Uymama)		
Polis ve Jandarma Tarafından Öldürülen ve Yaralananlar	279	91
CEZAEVLERİNDE ÖLEN ve YARALANANLAR		1
GÖZALTINDA ÖLÜMLER	1	
FAİLİ MEÇHUL SALDIRILAR		
Çocuk		5
RESMİ HATA VE İHMAL SONUCU ÖLEN ve YARALANANLAR	10	7
POLİS ASKER İNTİHARLARI / ŞÜPHELİ ÖLÜMLERİ		
Polis ve Asker İntiharları / İntihar Teşebbüsleri	1	
Şüpheli Polis ve Asker Ölümleri	2	
SALDIRIYA UĞRAYANLAR		
Gazeteci		3
Öğrenci		7
Doktor		1
SİLAHLI ÇATIŞMALAR		
Güvenlik Görevlisi	97	236
Silahlı Militan	126	3
Siviller	15	15
TOPLAM	238	254
<i>Not: Patlayıcılar sonucu ölen ve yaralanan güvenlik güçleri de bu rakama dâhildir.</i>		
YASADIŞI ÖRGÜT EYLEMLERİ SONUCU ÖLEN – YARALANAN SİVİLLER	5	44
SINIR HATLARINDA YAŞANAN ÖLÜM VE YARALANMALAR	14	8
MAYIN VE SAHİPSİZ BOMBA PATLAMASI SONUCU ÖLÜM ve YARALANMALAR		
Kadın		1
Çocuk	2	1
KUŞKULU ÖLÜMLER		
Erkek	6	

	Kadın	2
İNTİHAR (Erkek)		3
ÇATIŞMALI ORTAM NEDENİYLE YAŞANAN İHLALLER		
Arazi, Yayla, Mera ve Otlak Yasağı - ilan Sayısı		10
Sokağa Çıkma Yasağı - ilan Sayısı		12
Militanların Cenazelerine Yönelik Uygulamalar		2
Militanların Ailelerinden Tazminat Talebi		2
KADINLARIN YAŞAM HAKLARINA YÖNELİK İHLALLER		
Kadın İntiharları		
	İntihar	3
	Teşebbüs	
Aile İçi Şiddete Uğrayan Kadınlar		
	Ölü	9
	Yaralı/Şiddet	1
Toplumsal Alanda Şiddete Uğrayan Kadınlar		
	Ölü	6
ÇOCUKLARIN YAŞAM HAKLARINA YÖNELİK İHLALLER		
Çocuk İntiharları		
	İntihar	4
	Teşebbüs	
Aile İçi Şiddete Uğrayan Çocuklar		
	Ölü	4
	Yaralı/Şiddet	2
	Cinsel İstismar	4
Toplumsal Alanda Şiddete Uğrayan Çocuklar		
	Cinsel İstismar	2
İŞKENCE YASAĞI		
İŞKENCE, KÖTÜ MUAMELE, ONUR KIRICI ve KÜÇÜK DÜŞÜRÜCÜ DAVRANIŞ ve CEZALANDIRMA		
Gözetiminde İşkence ve Kötü Muamele		82
Gözetim Yerleri Dışında İşkence ve Kötü Muamele		59

Cezaevlerinde İşkence	55
Kaçırma ve Ajanlık Tehdidi	1
Tehdit Edilenler	8
Gösterilerde G. Güçlerinin Müdahalesi Sonucu Dövülen ve Yaralananlar	28
Okulda Şiddet	1
KİŞİ ÖZGÜRLÜĞÜ VE GÜVENLİĞİNE YÖNELİK İHLALLER	
Gözaltına Alınanlar	
Yetişkin	2274
Çocuk	95
TOPLAM	2369
Tutuklananlar	
Yetişkin	547
Çocuk	30
TOPLAM	577
Ev Baskınları	1105
Örgüt Militanları Tarafından Alıkonulanlar	5
DÜŞÜNCE ve İFADE ÖZGÜRLÜĞÜNE YÖNELİK İHLALLER	
Yasaklanan Etkinlikler	2
Toplatılan ve Yasaklanan Yayınlar	5
Engellenen İnternet Siteleri	8
DÜŞÜNCELERİNİ İFADE EDENLERE KARŞI AÇILAN SORUŞTIRMALAR	
Soruşturma Sayısı	18
Kişi Sayısı	552
DÜŞÜNCELERİNİ İFADE EDENLERE KARŞI AÇILAN DAVALAR	
Dava Sayısı	4
Kişi Sayısı	29
DÜŞÜNCELERİNİ İFADE EDENLERE VERİLEN CEZALAR	
Dosya Sayısı	21
Kişi Sayısı	58
ÖRGÜTLENME ÖZGÜRLÜĞÜNE YÖNELİK İHLALLER	

Baskına veya Saldırıya Uğrayan Siyasi Parti, Sendika, Dernek, Kültür Kurumu	
Siyasi Parti	12
Dernek	4
Eğitim ve Kültür Kurumu	4
Diğer	8
Kapatılan / Kapatılmak İstenen Siyasi Parti, Sendika, Dernek, Kültür Kurumu	
Eğitim ve Kültür Kurumu	1
TOPLANTI ve GÖSTERİ ÖZGÜRLÜĞÜNE YÖNELİK İHLALLER	
Güvenlik Güçleri Tarafından Müdahale Edilen Toplantı ve Gösteriler	53
Ertelenen, Yasaklanan Toplantı ve Gösteriler	18
CEZAEVLERİNDE YAŞANAN İHLALLER	
Sevk Uygulamaları	247
Sağlık Hakkı İhlali	5
Tecrit ve İzolasyon	1
Disiplin Cezası Verilenler	3
haklarında soruşturma açılanlar	1
Cezaevlerinde Diğer İhaller	4
EKONOMİK ve SOSYAL HAKLARA YÖNELİK İHLALLER	
İş Kazaları	
İş Kazalarında Ölenler	2
İş Kazalarında Yaralananlar	
İşten Çıkarılanlar	871
İdari Soruşturmalar	476
Verilen Cezalar	7
Sürgün Edilenler	13
Ücreti Verilmeyenler	2
EĞİTİM HAKKINA YÖNELİK İHLALLER	
Üniversitelerin Disiplin Kurulları Tarafından Soruşturma Açılanlar	20
Üniversitelerin Disiplin Kurulları Tarafından Ceza Alanlar	99

DİĞER HAK İHLALLERİ	
Sağlık Hakkı İhlali	90
Mülkiyet Hakkı İhlali	121
Konut Hakkı İhlali	4
DİĞER BAŞVURULAR	28
TOPLAM İHLAL SAYISI	8127

NOT: 2015 Yılı insan hakları ihlalleri konularında Diyarbakır Şubemize 204 başvuru, Şırnak Şubemize 41 başvuru da bulunulmuştur.

İHD DİYARBAKIR ŞUBESİ
DÖKÜMANTASYON BİRİMİ

1986